

Velduil *Asio flammeus* trotseert Havik *Accipiter gentilis*

Fennie Steenhuis

Op 31 oktober 2015 trof ik in de duinen van Meijndel een Velduil. De vogel kwam aangevlogen. Had hij er al gezeten, dan had ik hem slechts met moeite ontdekt want hij zat op grote afstand (150-200 m), en viel mooi weg tegen de achtergrond. Ik ging er met mijn thermoskannetje koffie eens voor zitten, want vorig jaar had ik niet ver van deze plek ook een Velduil gezien. Die werd toen gepest door een Torenvalk. Wie weet herhaalde dit tafereeltje zich, dan kon ik de uil mooi zien vliegen. Ik verspreidde wat bezittingen uit mijn rugzak losjes om me heen – thermoskan dus, fotocamera, en die muts kon nu ook wel af. Door de kijker vond ik het beest nogal klein overkomen – een propergerige uil, zou je denken. Ik schoot vast wat plaatjes en wachtte verder af.

Opeens vloog er een Havik (vrouw) over, recht op de uil af, en ze draaide vervolgens een paar rondjes boven het dier. De Velduil bleef zitten, maar was ineens van een propje een twee keer zo grote bol geworden! Dit constateerde ik terwijl de Havik achter de duinrand verdween. Niet onmiddellijk maar wel vrij snel daarna verscheen de Havik opnieuw, terwijl de Velduil nog steeds op zijn plek zat. De Havik vloog eerst een stuk terug, mijn kant op, als om een soort aanloop in de lucht te nemen, en wendde zich toen weer richting uil. Ze liet het nu niet bij rondjes draaien, maar stootte een paar keer op de Velduil, zonder overigens daadwerkelijk de klauwen in de vogel te zetten. De gezwollen Velduil wendde de kop steeds met de Havik mee, maar deed verder niets. De Havik begon nu wat te fladderen en een korte daling in te zetten. Ze landde uiteindelijk direct naast de Velduil. Meer dan een paar decimeter zat er niet tussen de twee. Niettemin week de Velduil nog steeds geen duimbreed. De Havik bleef pakweg twintig seconden naast de uil zitten, trok toen op. Ze bleef even boven de uil rond-draaien, in een soort machtsvertoon maar tegelijkertijd besluiteloos, zo leek het. Toen kwam er toch een besluit: ze vloog weg, om niet weer te keren. Na enkele minuten had de Velduil zijn oorspronkelijke grootte weer aangenomen. Hij bleef nog een minuut of tien zitten en koos toen het luchtruim, naar zuid. Mooi zien vliegen heb ik 'm zeker niet, hij verdween onmiddellijk achter een duintop.

Toen de opwinding om de waarneming wat weggeëbd was, vroeg ik me af hoe ik haar moest plaatsen. Hoe vaak kwam zo iets voor? Ik zocht wat op internet, maar van dit soort confrontaties vond ik er niet veel. Wel van Velduilen die ten prooi waren gevallen aan een Havik. Maar deze Havik had de Velduil alleen willen verjagen, mocht ik toch concluderen. Daarom vroeg ik waarneming.nl of zij mij misschien gegevens konden verstrekken. In dank ontving ik vervolgens 27 bruikbare waarnemingen, waarvan zeven 'plukresten Havik' betroffen. Nu had ik in het kader van dit artikeltje ook net kennisgenomen van een onderzoek naar onderlinge predatie van roofvogels en uilen (Mikkola 1976). (Dat onderzoek maakte gebruik van gegevens hierover in Europa.) De Velduil was daarbij inderdaad het vaakst slachtoffer van de Havik (65x), maar toch ook 23x van de Oehoe (goed, niet veel aanwezig in Nederland), 14x van de Slechtvalk en 5x van de Ruigpootbuiserd (om de belangrijkste te noemen). Wordt, kortom, bij

het vinden van plukresten altijd maar voetstoots aangenomen dat de Velduil door een Havik is geslagen?

Van de overige 20 meldingen via waarneming.nl betroffen er twee het slaan van een Velduil door een Havik (waarbij één Havik een valkeniersvogel betrof). De 18 andere waarnemingen gingen over confrontaties tussen de twee vogels, vergelijkbaar met mijn waarneming dus. Vier daarvan beschreven de ontmoeting als tamelijk neutraal, dat wil zeggen 'even begeleid door plaatselijke Havik', 'korte "interactie" met juveniele man Havik', enzovoort. In zeven gevallen wordt gesproken in termen als 'door Havik opgepest', 'de territoriale man Havik [...] ging er direct achteraan', en 'de juveniele Havikvrouw ging toch even in de achtervolging'. In twee gevallen wordt een Velduil 'aangevallen' door 'een jonge havik' respectievelijk 'juveniele man havik'. In de resterende vijf gevallen wordt echter gesproken van 'Velduil vliegt achter een juveniele man Havik aan', 'even later zat de vogel achter een jonge Havik aan', 'het eindigde ermee dat de Havik ervandoor ging en de uil nog even achter 'm aanvloog', 'de Velduil joeg de Havik, die een gat in zijn rechtervleugel had, weg' en 'Velduil verjoeg een Havik'.

Kortom, de Velduil lijkt in dit soort situaties toch ook van zich af te kunnen slaan. Maar zo stoïcijns als de Velduil in Meijndel van 31 oktober heb ik ze van waarneming.nl niet kunnen krijgen.

Summary

Steenhuis F. 2016. Interaction between Short-eared Owl *Asio flammeus* and Goshawk *Accipiter gentilis*. De Takkeling 24: 82-86.

On 31 May 2015, a Short-eared Owl was recorded sitting in scrub in the dunes of Meijndel, western Netherlands. This bird was approached by an adult female Goshawk, upon which the owl fluffed its feathers without taking flight. The Goshawk disappeared but shortly afterwards returned and made several diving attempts before landing within 20 cm of the owl. The latter, apart from fluffing its feathers and turning its head to follow the antics of the Goshawk, did not move. The Goshawk remained some 20 sec next to the owl, then departed and, after circling overhead a few times, again disappeared not to return. The owl departed after several minutes.

On the site waarneming.nl 27 interactions between Short-eared Owls and Goshawks were available: 7x an owl pluck (of Goshawk), 2x killing by a Goshawk (including once by falconer's Goshawk), 4x neutral interaction, 9x agonistic behaviour of Goshawk towards owl and 5x agonistic behaviour the other way round.

Literatuur

Mikkola H. 1976. Owls killing and killed by other owls and raptors in Europe. Brit. Birds 69: 144-154.

Adres: Maretak 10, 2563 HN Den Haag, fennie.steenhuis@ziggo.nl

Bijlage. Sequentie van foto's waarop de ontmoeting tussen Velduil en Havik is vastgelegd, Meijndel, 31 mei 2015 (Foto's: Fennie Steenhuis). *Photographic evidence of interaction between Short-eared Owl and Goshawk, Meijndel, 31 May 2015.*

